

ÅRSBERETNING OM VIRKSOMHETEN I 2024

Formål

Stiftelsen Fritt Ord er en privat, allmennyttig stiftelse hvis fremste formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av ordet. Fritt Ord kan også støtte andre sider ved norsk kultur, i første rekke den del av kulturen som gjør bruk av ordet. I særlige tilfeller kan Fritt Ord bidra til å fremme ytringsfriheten i andre land. Stiftelsen har kontor i Uranienborgveien 2, Oslo.

Fritt Ord søker å ivareta sitt formål på to måter: gjennom bevilgning på basis av søknader og gjennom egeninitiert virksomhet (prisutdelinger, stipendprogram, seminarer, prosjekter). Til vedtektsbestemte formål ble det i 2024 til sammen bevilget kr 113,0 mill. etter søknad. I tillegg ble det utdelt kr 0,9 mill. i forskjellige priser og kr 1,4 mill. i stipender, totalt kr 115,3 mill. Kr 6,6 mill. i tilbakeførte bevilgninger for ikke realiserte prosjekter fra tidligere år blir fratrasket den samlede bevilgningssummen. Nettobevilgninger for 2024 blir dermed kr 108,7 mill.

Året 2024 har vært preget av et høyt aktivitetsnivå i Stiftelsen Fritt Ord. Veksten i antall søknader fortsetter, med en økning på 6,4 % til nær 4000. Miljøene og formålene som Fritt Ord retter seg mot, har betydelige finansieringsbehov. Aktivitetsnivået i stiftelsen har vært stort også utenom bevilgninger, blant annet gjennom et antall egne arrangementer og egeninitiativer. Aktiviteter knyttet til stiftelsens 50-årsmarkering har gitt anledning til å sette ekstra søkelys på våre viktigste formålsområder, gjennom en bok og flere seminarer. En ny utlysning av midler til skolebiblioteker er lansert, like ens en endret masterstipendutlysning. Den internasjonale virksomheten har stort omfang, blant annet gjennom stiftelsesnettverket Civitates og Free Media Awards. Fritt Ords Pris til Harald Henden og Fritt Ords Honnør til lærere ved Oslo katedralskole vakte oppmerksomhet, og den siste skapte offentlig debatt.

Priser og konkurranser

Fritt Ords Pris

Stiftelsen Fritt Ords Pris 2024 ble tildelt krigs- og pressefotograf Harald Henden for modig og kompromissløs dokumentasjon av kriger, konflikter og naturkatastrofer i over tre tiår. Styret understreket i sin begrunnelse at Henden med utholdenhet og stor risiko for eget liv har reist til frontlinjer og konfliktområder over hele verden for å fotografere viktige nyhetshendelser – alltid med sivilbefolkningen for øye. Henden ble tildelt prisen under en seremoni i Den Norske Opera & Ballett 7. mai 2024. Prisbeløpet var på kr 500 000.

Fritt Ords Honnør

37 lærere ved Oslo katedralskole ble 19. august tildelt Fritt Ords Honnør for å skape opplyst debatt om ubehagelige ytringers plass i undervisningen. De fikk utmerkelsen for kronikken «Vi blir anklaget for rasisme når vi underviser om rasisme», som ble publisert i Aftenposten i mai 2024. Honnør-tildelingen fant sted i Uranienborgveien 2, og prisbeløpet var kr 100 000.

Free Media Awards: Fritt Ords og Zeit Stiftung Bucerius' pressepriser til Øst- og Sentral-Europa

I samarbeid med Zeit Stiftung Bucerius i Hamburg identifiserer Stiftelsen Fritt Ord betydningsfulle og modige journalister og medier i Øst-Europa gjennom prosjektet Free Media Awards. Internasjonale institusjoner og organisasjoner så vel som eksperter på regionen nominerer de journalistene og mediene de mener har stått for viktig og uavhengig

journalistikk, ofte undersøkende, i løpet av de siste årene. I 2024 gikk presseprisene til seks journalister og medier i Øst- og Sentral-Europa. For første gang var Ungarn representert blant prisvinnerne. Prisen på EUR 15 000 til hver mottaker av Free Media Awards ble gitt som en anerkjennelse av deres undersøkende journalistikk og personlige mot i en svært urolig tid. Flere av årets prisvinnere er fengslet på grunn av sitt journalistiske virke. Presseprisene ble utdelt i Det Norske Nobelinstitut 17. september 2024 til journalisten Nastasia Arabuli fra Georgia, journalistkollektivet Bihus.Info fra Ukraina, journalisten og redaktøren Szaboles Panyi fra Ungarn, nyhetsplattformen Abzaz Media fra Aserbajdsjan, frilansjournalisten Larysa Shchyrakova fra Belarus og journalisten og redaktøren Mikhail Afanasiev fra Russland. I forbindelse med prisutdelingen arrangerte Fritt Ord tre panelsamtaler med årets og fjorårets prisvinnere, med diskusjoner rundt «Investigative Journalism in Ukraine and Azerbaijan», «Journalism and Politics in Georgia and Hungary» og «Journalists in Prison in Belarus and Russia».

Fritt Ord-konkurransen for elever i videregående skole 2024

I jubileumsåret 2024 var temaet for Fritt Ord-konkurransen «Jeg skroller, altså er jeg». Med den tittelen var det våre daglige skjermaktiviteter og skjermrutiner som ble vektlagt, og hvordan livet med skjermen påvirker ytringsfriheten på godt og vondt. Temaet ble lansert høsten 2023, og skolene kunne jobbe med tematikken fram til leveringsfristen 15. mars 2024. Tematikken ble formidlet gjennom to lærerseminarer, ett i Trondheim og ett i Oslo. Det ble sendt ut informasjon til skolene, og det ble utarbeidet og formidlet fagartikler om tematikken – til inspirasjon og som et faglig utgangspunkt. Det kom inn 260 bidrag fra elever i videregående skole. Prisutdelingen fant sted i Fritt Ords lokaler, der vinnerne ble hedret sammen med medelever, lærere og familie.

Førsteprisen på kr 20 000 gikk til en gruppe elever fra Hartvig Nissen vgs. som hadde laget filmen «Tåkedis»: Vilma Thomassen, Ameli Olving Sælevik, Anna Vestrheim, Johanne Svanberg Hansen og Ingeborg Myhren. Andreprisen gikk til Guttorm Sondresen Ulshagen for «Et essay om ekte erfaringer» og tredjeprisen til Katarina Bakke Ekhaugen for teksten «Herregud du er så flink og spesiell». Alle ble belønnet med pengepremie og en studietur. Studiereisen til Strasbourg ble arrangert høsten 2024 og inkluderte besøk til Den europeiske menneskerettsdomstolen, Europarådet og EU-parlamentet.

Historiekonkurransen for ungdomsskole og videregående skole 2024

Historiekonkurransen «Min familie i historien» ble avholdt for 26. gang. Deltakelsen var svært god, med 884 deltakere fordelt på 678 bidrag fra videregående og 206 fra ungdomsskolen. Vinnerne av årets konkurranse var Benjamin Aasen (Oslo katedralskole) med teksten «Léon Cohen – fra statsløs jøde til motstandsmann» og Cornelia Vatvedt Haaland (Kråkerøy ungdomsskole) med teksten «Den verste torpedoen var den som ikke kom. En historie om krigsseilerne og min oldefar Ivar Hansen». I anledning 200-årsmarkeringen for den norske utvandringen til USA kåret juryen også beste bidrag med migrasjon som tema. Vinneren ble Naima Jama Kulane (Stovner videregående skole) med bidraget «Fra fredfulle gater til krigens skygger».

Egne initiativer, samarbeidsprosjekter og arrangementer

Stiftelsen Fritt Ords 50-årsmarkering

I 2024 rundet Fritt Ord 50 år, og en rekke tiltak var forberedt. De viktigste av disse var boken om stiftelsens plass i samfunnet, skrevet på oppdrag fra stiftelsen, to seminarer som presenterte boken i april, et jubileumsseminar på selve stiftelsesdagen 7. juni, et seminar på

Stortinget i november, en fornyet utlysning av masterstipender, en ny utlysning av midler til skolebiblioteker og en utvidet Fritt Ord-konkurranse for videregående skole. Kommunikasjonstiltakene rundt alle disse aktivitetene og arrangementene var omfattende, og ble bl.a. supplert med en serie med intervjuer om ytringsfrihet på nettsidene.

Boken om stiftelsens 50 år

Etter en åpen utlysning engasjerte stiftelsen professor Hilde Gunn Slottemo til å skrive Fritt Ords historie, med full redaksjonell frihet. Aschehoug forlag ble valgt som publisist etter en tilbudsrunde blant norske forlag. Boken fikk tittelen «Et fritt ord. Stiftelse og samfunn 1974–2024».

Forlaget omtaler boken slik: «I femti år har Stiftelsen Fritt Ord hatt som mål å fremme ytringsfriheten, først og fremst i Norge, men også internasjonalt. Fritt Ords Pris og Fritt Ords Honnør har årlig løftet fram personer og institusjoner som har gjort en innsats gjennom konstruktiv eller særlig uredde bruk av det offentlige ytringsrommet. Tidvis har tildelingene vakt heftig debatt. Stiftelsens løpende støtte til mangfoldet av ytringer vekker ikke like stor oppmerksomhet, men uten Fritt Ords økonomiske bidrag til journalistikk, bokutgivelser, debattmøter og seminarer, dokumentarfilm og -foto, biblioteker og litteraturhus ville den norske offentligheten og ordskiftet ha vært langt fattigere. Samlet løper støtten opp i flere milliarder kroner. Hvordan har Fritt Ord forvaltet sin innflytelse fra tilblivelsen i 1974 til i dag – og hvordan har samfunnsutviklingen i samme periode satt sitt preg på stiftelsen? Med tilgang til Fritt Ords arkiv og gjennom samtaler med sentrale aktører utforsker historikeren Hilde Gunn Slottemo både stiftelsens rolle i samfunnet og det indre livet i herskapsvillaen bak Slottet i Oslo.»

Boken ble gitt i gave til noen hundre deltakere på to lanseringsseminarer 16. april og seminaret på stiftelsesdagen 7. juni. Den ble også gitt i gave til 650 norske folkebiblioteker og 350 fag- og forskningsbiblioteker. Utover dette har boken vært i ordinært salg.

Boken ble presentert på to seminarer 16. april. På et frokostseminar presenterte Slottemo boken med påfølgende spørsmål og diskusjon, og for et annet publikum ble boken om ettermiddagen presentert av henne i samtale med Torbjørn Røe Isaksen, samfunnsredaktør i E24. Deretter fulgte en panelsamtale med deltagelse også fra Lena Lindgren, kommentator i Morgenbladet og Abid Raja, stortingsrepresentant og mottaker av Fritt Ords Pris i 2010.

Jubileumsseminar fredag 7. juni 2024

På stiftelsesdagen ble det arrangert et halvdagsseminar med en rekke aktuelle problemstillinger og deltakere, med påfølgende jubileumsfest i stiftelsens lokaler og hage. Moderatorer var Janne Stigen Drangsholt, forfatter og professor i litteratur, og Eirik Bergesen, politisk kommentator. Temaene og deltakerne var: «Hva blir viktig for Fritt Ord fremover?» (styreleder Grete Brochmann og direktør Knut Olav Åmås), «Det store bildet: Hva er ytringsfrihetens viktigste motkrefter i dag – og hvor finner vi lyspunktene?» (Sylo Taraku, rådgiver i Tankesmien Agenda og styremedlem i Fritt Ord, og Anki Gerhardsen, mediekritiker og redaktør for Lytring), «Hvorfor er det så stor forskjell på unge menn og kvinner i synet på ytringsfrihet?» (Ingeborg Senneset, forfatter, journalist og influenser, Sumaya Jirde Ali, forfatter, litteraturkritiker og dramatiker, Emil Johan Stenhaug, ungdomspolitikker og TikTok-er), «Hvorfor greier vi ikke snakke fritt på (og om) jobben?» (Sissel Trygstad, forskningssjef ved Fafo, Per-Yngve Monsen, forfatter, foredragsholder, blogger og vinner av Fritt Ords Pris 2008, og Øyvind Eggen, gründer av Anonyme byråkrater), «Hvorfor blir transdebatten så tøff og uforsonlig?» (Anne Kalvig, religionsviter, forfatter og kvinnesaks kvinne, Lisa Eshel Knudsen, nestleder i Minotenk og forfatter, samt Frank Rossavik, kommentator i Aftenposten, forfatter og styremedlem i Fritt Ord), «Hvorfor

støter humoren så ofte på ytringsfrihetens yttergrenser?» (May Linn Clement, tegner og journalist i Dag og Tid, Anine Kierulf, jurist, førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo og styremedlem i Fritt Ord, samt Kai Hanno Schwind, medieviter, førsteamanuensis ved Høyskolen Kristiania).

Seminar om ytringsfrihet på Stortinget i anledning Fritt Ords 50 år

Stortinget inviterte til seminar om ytringsfrihetens utvikling over tid og dagens status i Norge og Europa, i samarbeid med Fritt Ord, i Lagtingssalen på Stortinget 19. november 2024. Det var åpningstaler av stortingspresident Masud Gharahkhani og styreleder i Fritt Ord, Grete Brochmann. I den første sesjonen om «Utvikling av ytringsfriheten over tid» bidro historiker Hilde Gunn Slottemo og leder av ytringsfrihetskommisjonen Kjersti Løken Stavrum, før det ble arrangert en samtale med stortingsrepresentantene Carl I. Hagen (FrP) og Seher Aydar (R) samt Trine Skei Grande, direktør i Forleggerforeningen. I den andre sesjonen om «Utvikling av ytringsfriheten i Europa» deltok journalist og redaktør Szabolcs Panyi fra Ungarn og sjefredaktør Beata Balogova fra Slovakia i en samtale om utviklingen i Sentral- og Øst-Europa. I den tredje og siste delen om «Ytringsfrihet og teknologi» holdt Kjersti Thorbjørnsrud, som er forsker ved Institutt for samfunnsforskning, en innledning om teknologiens betydning for en åpen og opplyst samtale, mens Tore Tennøe, som er direktør for Teknologirådet, snakket om trender og utviklingstrekk knyttet til teknologi og valg. Arrangementet ble avsluttet med en samtale mellom stortingspolitikere om teknologiens påvirkning på ytringsfrihet.

Andre arrangementer

14. februar arrangerte Fritt Ord seminaret «En ny vår for gravejournalistikken» i samarbeid med Senter for undersøkende journalistikk (SUJO) i Bergen. Det blir gjennomført mange undersøkende prosjekter med store konsekvenser, også i lokale og regionale medier. SUJO og Investigate Europe, begge støttet av Fritt Ord, er blant dem som har bidratt mest til dette. På seminaret delte pressefolk egne erfaringer fra større prosjekter som delvis har skjedd ved bruk av stordata og KI. Deltakerne var Per Christian Magnus, leder av SUJO, Kristine Holmelid, reportasjeleder ved SUJO, Ingeborg Eliassen og Amund Trellevik fra Investigate Europe og Rune Ytreberg, dataredaktør i avisa iTromsø. Ordstyrer var Tellef Raabe, forsker ved SNF/Norges Handelshøyskole.

Fritt Ord sto bak visningene av åpningsfilmen «No Other Land» i samarbeid med Human internasjonale dokumentarfilmfestival og Antipode Films på Vega Scene 4. mars 2024, og en visning på Cinemateket 5. mars 2024. Regissørene Basel Adra og Yuval Abraham, som også er filmens hovedpersoner, var med på videolink direkte fra Masafar Yatta på Vestbredden i forbindelsene med begge visningene. Den palestinsk-norske dokumentarfilmen «No Other Land» fikk Oscar for beste dokumentarfilm i 2025.

9. mars inviterte Fritt Ord og Human internasjonale dokumentarfilmfestival til visning av «Queendom» med en samtale mellom regissør Agniia Galdanova og produsent Igor Myakotin om hvordan det er å arbeid i eksil og skape virkninger i hjemland som er styrt av autoritære regimer.

29. april avholdt Fritt Ord sammen med Arkitektforbundet debattseminaret «Hvorfor snakker ikke arkitekter?» for å belyse den nye aktualiteten debatter om arkitektur og byutvikling har fått i befolkningen. Arkitekturopprøret har bidratt til å skape nye diskusjoner om estetikk. Samtidig opererer norske arkitekter i et felt der både store utbyggere og offentlige myndigheter setter mange premisser. Listen over temaer der arkitekter vegrer seg for å ta ordet er lang: kritikk av byggherrer, dårlig kvalitet på nybygg, dårlige konkurransevilkår, Statsbyggs rolle og nå sist Arkitekturopprøret. Hvorfor deltar ikke arkitektene, og hvordan kan situasjonen endres? Debattseminaret brakte arkitekter, utbyggere, myndigheter, medier

og Arkitekturopprøret sammen til samtale. Deltakere var Kyrre Sundal, partner i arkitektkontoret Mad, Kristian Hoff-Andersen, medlem i Arkitekturopprøret, Maren Bjerkeng, utviklingsdirektør i Aspelin Ramm og Gaute Brochmann, redaktør i Arkitektur og kritiker i Morgenbladet. Samtaleleder var Hilde Sandvik.

12. juni arrangerte Nansenskolen og Fritt Ord en heldagskonferanse om ytringsfrihet på Litteraturhuset i Oslo for 200 videregående-elever. Joakim Hammerlin fra Nansenskolen, Joakim Lie fra Fritt Ord, Vetle Magnus Seierstad fra Norges institusjon for menneskerettigheter, forfatter Lisa Eshel Knudsen og Hilde Nagell fra Tankesmien Agenda var blant innlederne. En egen sesjon fokuserte på (farlig) humor og ytringsfrihet, med satiretegner Trond Stavås, komiker Youses Hadaoui og Selma Moren fra VG.

I samarbeid med Vega Scene, Oslo Dokumentarkino og Antipode Films arrangerte Fritt Ord en visning av dokumentarfilmen «Norwegian Democracy» 20. november 2024. Visningen var ledsaget av en samtale om SIAN og ytringsfrihetens grenser mellom Kai Spurkland, Hamza Kader og Signe Rosenlund-Haugli.

Samarbeidsprosjekter

Civitates – The European Democracy Fund

I 2024 gikk antallet partnerne i Civitates – The European Democracy Fund opp fra 17 til 25 stiftelser. Først og fremst europeiske stiftelser, men også enkelte amerikanske, bidrar til fondet. Civitates har i dag tre porteføljer innenfor feltene «Civic Power», «Tech & Democracy» og «Media» i tillegg til ekstra tilskudd gjennom «Learning & well-being grants» og «Institutional Development». I fjor ble «Ukraine Solidarity Fund», som har vært en del av Civitates for å møte presserende behov etter Russlands invasjon av Ukraina, avsluttet. Til sammen ble det delt ut 4,4 millioner euro på tvers av de tre prioriterte områdene. Samtlige bevilgninger går over to til tre år, for å bidra til en mer strukturert planlegging og en tryggere finansiell plattform. Civitates støttet 13 nasjonale nettverk i 9 land under området «Civic Power», blant andre Open Spaces i Ungarn, Voice of Civic Organisations i Slovakia og Our Ombudsmann Initiative i Polen. I «Tech & Democracy»-porteføljen har Civitates gitt tilskudd til 8 organisasjoner – blant disse er ACESS NOW Europe, EU DisinfoLab i Belgia og Panoptikon Foundation i Polen. Under «Media» har det blitt gitt tilskudd til 11 uavhengige medieorganisasjoner, for eksempel KO – Foundation Centre for Civic Monitoring i Polen, Divergente i Portugal og Magyar Jet/444.Hu i Ungarn. Stiftelsen Fritt Ord var en av grunnleggerne av Civitates i 2018. I 2024 var Fritt Ord vertskap for alle partnerne fra Europa og USA under høstens Steering Committee Meeting i Oslo 27. og 28. november. Der diskuterte partnerne den politiske utviklingen i Europa i et supervalg som kunne få store konsekvenser for europeiske demokratier, i tillegg til å drøfte prioriterte områder for Civitates i 2025. Fritt Ord bidrar med 200 000 euro årlig til Civitates.

Russian Media in Exile Incubator

Thomson Reuters Foundation og Stiftelsen Fritt Ord sto sammen bak det journalistiske cross-border-prosjektet Perspektiv for journalister i Øst-Europa fra 2016 til Russlands fullskalakrig i Ukraina startet i 2022. De fleste uavhengige russiske journalistene og mediene måtte reetablere seg i eksil i ulike europeiske land, og i den anledning ble Russian Media in Exile Incubator etablert med støtte fra Fritt Ord og andre organisasjoner. Mange av de russiske journalistene og mediene som deltar i dette prosjektet, står bak den mest pålitelige journalistikken fra regionen overfor et russisk publikum i og utenfor landet, men også for et globalt publikum. Å flytte den journalistiske operasjonen til eksil skapte store utfordringer for mediene, deres forretningsplaner og nettverk, og førte til tap av utstyr og finanser. Russian Media in Exile Incubator ble etablert nettopp for å bidra konstruktivt som en profesjonell

støttespiller i det nye medielandskapet med finansiell og teknisk støtte, et treningsprogram for medieledere og juridisk støtte. I 2024 ble også belarusiske journalister og medier invitert til å delta i prosjektet på grunn av myndighetenes forfølgelse. Prosjektet er nå inne i sitt tredje år. Fritt Ords bidrag er på 75 000 euro i året.

Norwegian Journal of Photography på Preus Museum

Preus museum i Horten, som er det nasjonale museet for fotografi i Norge, tok i 2023 initiativ til å lage en utstilling med Fritt Ords fotoprojekt Norwegian Journal of Photography (NJP). Utstillingen åpnet på Preus museum 9. mars 2024 med 16 fotografer som utviklet sine prosjekter – fotoserier – i løpet av en toårsperiode med innspill fra profesjonelle redaktører og mentorer i NJP#5 og NJP#6. De langsiktige, kunnskapsbaserte bildeseriene med utspring i norsk dokumentarfotografi viste fortellinger fra vår samtid med temaer som tilhørighet, identitet, kjønn, religion, kultur, politikk og migrasjon. De 16 fotografene som stilte ut var Christian Belgaux, Chris Harrison, Hilde Honerud, Lars Martin Hunstad, Katinka Hustad, Matthis Kleeb, Sofie Amalie Klougart, Erle Kyllingmark, Maria Lyngnes, Giulia Mangione, Geir Moseid, Brian Cliff Olguin, Javad Parsa, Jo Straube, Nora Savosnick og Simen R. Ulvestad. Under åpningsarrangementet plasserte seniorkurator ved Preus museum, Hege Oulie, Norwegian Journal of Photography i en historisk fotografisk kontekst, og i avslutningsarrangementet 24. september 2024 ble det avholdt samtaler om hva som kjennetegner fotografiet i dag, hvilke utfordringer man møter som fotojournalist og dokumentarfotograf, i tillegg til diskusjoner om hvordan kunstig intelligens påvirker fotografiets troverdighet. Preus Museum fikk besøk av 44 skoleklasser som var med på en spesiallaget omvisning om fotografi og ytringsfrihet i utstillingen. Preus museum sendte deler av utstillingen videre til Perspektivet Museum i Tromsø i februar 2025.

Oxford-stipend og Reuters Institute

Fritt Ords samarbeid med Reuters Institute for the Study of Journalism i Oxford fortsatte, med det halvårige journaliststipendet «The Fritt Ord Journalism Fellowship – in honour of Preben Munthe». Ingeborg V. Rangul, journalist i Fagbladet mottok stipendet for 2024. Det var åtte godt kvalifiserte søkere. Under oppholdet skrev Rangul oppgaven «The potential for constructive journalism in trade union reporting» om konstruktiv journalistikk.

Reuters Digital News Report ble lansert i Fritt Ords lokaler i juni med presentasjoner og panelsamtale ledet av professor Roy Krøvel og med sjefredaktør Gunnar Stavrum, Nettavisen, nyhetsredaktør Tone Tveøy Strøm-Gundersen, Aftenposten og redaktør Olav Østrem, Faktisk, som deltakere. Fritt Ord finansierer den norske delen av rapporten, som lages i samarbeid mellom medieforskere i Oxford og Bergen. Stiftelsen bidrar også til finansieringen av den internasjonale rapporten, som sammenlikner mediebruken i 47 land. 2024-rapporten undersøkte blant annet hvorvidt deepfakes truer tilliten til journalistikken, og for første gang ble bruken av kunstig intelligens i mediene kartlagt. Rapporten fikk stor medieoppmerksomhet.

Annen utadrettet virksomhet

Stiftelsen har et omfattende kommunikasjonsarbeid knyttet til arrangementer, egeninitiativer, utlysninger og bevilgninger. Mye arbeid ble gjort rundt aktivitetene knyttet til 50-årsmarkeringen, også en serie med intervjuer kalt «Frie stemmer». Stiftelsens nyhetsbrev og kontoer på sosiale medier når stadig flere. Det er omfattende direkte kontakt med redaksjoner gjennom året. De fleste arrangementer blir filmet og så publisert; noen blir også strømmet direkte.

Styremedlemmer og ansatte har gjennom året bidratt i offentligheten på vegne av stiftelsen. Direktøren har deltatt i offentligheten gjennom en lang rekke foredrag, medieintervjuer og deltakelse i debatter, seminarer og festivaler. Det er også blitt avholdt en svært lang rekke

møter gjennom året med personer og organisasjoner eksternt, om spørsmål knyttet til vår virksomhet (bevilgninger, samarbeid m.m.). Styret besøkte relevante miljøer på en studiereise til Istanbul i Tyrkia og Tbilisi i Georgia i november, og administrasjonen besøkte relevante miljøer på en studiereise til Bodø i september.

Bevilgninger

Det ble i årets løp behandlet 3969 søknader, hvorav 1372 (34,6 %) ble helt eller delvis imøtekommet. Alle bevilgningene fra 2024 er tilgjengelige på Fritt Ords nettsted, i en database hvor de offentliggjøres løpende i etterkant av hver søknadsrunde. Antallet innkomne søknader har økt med 6,5 % siden 2023.

Drøyt 80 % av de innsendte søknadene inngår i Fritt Ords seks ordinære behandlingsrunder. Her deles det ut midler til bl.a. bokprosjekter, seminarer, festivaler, dokumentarfilmer, organisasjoner innen ytringsfrihetsfeltet, fotoprojekter, teateroppsetninger og utstillinger.

I 2024 har det vært fire spesialutlysninger som til sammen utgjør ca. 18 % av søknadsmassen og 26 % av årets bevilgede midler etter søknad:

Utlysningen Norsk journalistikk, inkludert Den gode kritikken

Høsten 2017 satte Fritt Ord i gang søknadsordningen Norsk journalistikk, der stiftelsen i fire år bevilget inntil 25 millioner kroner årlig til journalistikkprosjekter og kritikkstipender. Ordningen ble i 2022 vedtatt videreført, med samme tildelingsramme som før. I 2024 mottok stiftelsen 463 journalistikksøknader i denne ordningen, og 232 prosjekter ble i alt tildelt kr 21 mill. I programmet Norsk journalistikk inngår også stipendordningen «Den gode kritikken», der det deles ut inntil ti årlige stipender til norske kritikere. I 2024 kom det inn 41 søknader i denne utlysningen, hvorav 10 ble innvilget med totalt kr 2,5 mill. I alt ble det dermed bevilget ca. kr 23,5 mill. i ordningen Norsk journalistikk.

Utlysning av midler til norske folkebiblioteker: Fortalt fortid

Våren 2024 lyste Fritt Ord for syttende gang ut midler til tiltak i norske folkebiblioteker. Årets tema var historie – «Fortalt fortid», og det ble lyst ut tilskudd å kr 60 000. Det kom inn 116 søknader, og stiftelsen besluttet å tildele midler til 44 søkere. Til sammen ble det delt ut kr 2,6 mill., fordelt på biblioteker over hele landet.

Utlysning av midler til skolebiblioteker: Tett på kildene

Et nytt initiativ i 2024 var utlysningen av midler til skolebiblioteker ved videregående skoler. Under tittelen «Tett på kildene» kunne bibliotekene søke om kr 50 000 i tilskudd til pedagogiske opplegg. Formålet har vært å støtte skolebibliotekene i arbeidet med å få elevene til å forstå og bruke kilder på måter som stimulerer og engasjerer. Fritt Ord mottok 55 søknader til fristen 3. mai, og det ble i alt bevilget støtte til 39 skoler, til sammen kr 1,8 mill.

Prosjektleder i Fritt Ord, Joakim Lie, skrev kronikken «Skolebiblioteket er et enkelt svar på et stort problem» som et ledd i få fram viktigheten av at skoler jobber enda mer og systematisk med elevenes kildebevissthet. Teksten ble publisert i en rekke lokalaviser rundt om i landet. Det ble arrangert frokostmøte om skolebibliotekets rolle torsdag 18. april på biblioteket til Elvebakken vgs. På denne måten ble faglige problemstillinger løftet frem, og samtidig ble utlysningen lansert. I panelet satt stortingspolitikere Øystein Mathisen fra Arbeiderpartiet og Jan Tore Sanner fra Høyre sammen med skolebibliotekar Ingrid Svennevig Hagen, elev Sondre Alvsåker Aadnesen og Sølve Kuraas Karlsen, leder av Tenk/Faktisk. Ordstyrer var Knut Olav Åmås.

Utllysning av masterstipend

Tidligere har Fritt Ord gitt støtte til utvalgte institutter og sentre som har lyst ut stipend til sine studenter. Kriteriene for stipendene ble endret og skjerpet i 2024, og alle enkeltstipender administreres og bevilges nå av stiftelsen selv, etter utlysning rettet direkte mot masterstudenter over hele landet. Utlysningen gjelder masterprosjekter som handler om ytringsfrihet, samfunnsdebatt og journalistikk, og som tar for seg ytringsfrihet i juridisk betydning og ytringskultur i bredere kulturell forstand. Utlysningen ble formidlet gjennom nettside, e-poster, sosiale medier og annonsering i studentaviser. Det var to søknadsfrister i 2024, én i vårsemesteret og én i høstsemesteret. Til sammen kom det inn 53 søknader, og det ble gitt 28 stipender, hvert av dem på kr 40 000.

Økonomi

Fritt Ord har samarbeidet med en uavhengig rådgiver, Grieg Investor, om utvikling av strategi og løpende evaluering av porteføljen, og om valg av forvaltere og investeringsprodukter. Kapitalforvaltningen ble utført gjennom investeringer i aktivaklassene renter, norske og utenlandske aksjer, private equity-fond, eiendom, hedgefond og pengemarked/bank.

Stiftelsen er egenkapitalfinansiert og har ikke vesentlig gjeld utover de bevilgninger som er gitt til realisering av formålet. Endringen i kontantstrømmen består dermed i å forklare endringen i stiftelsens investeringsportefølje fra 2023. Midlene til realisering av formålet (bevilgninger, priser, egne initiativer mv.) kommer fra avkastningen av stiftelsens kapital. For 2024 var avkastningen på kr 352,5 mill. mot kr 262,6 mill. for 2023.

Det ble bevilget kr 108,7 mill. til vedtektsbestemte formål. Bevilgningsnivået er høyere enn for 2023, med en oppgang på kr 8 mill. De samlede kostnadene for andre aktiviteter som oppfyller formålet (egne initiativer, samarbeidsprosjekter, arrangementer og drift) utgjorde kr 42,2 mill., og forvaltningskostnadene for investeringsaktiviteter utgjorde kr 2,5 mill. Total formålskapital utgjør ved årets slutt 3,8 mrd. kroner.

Fritt Ord har oppnådd følgende resultat for sine aktivaklasser:

Aktivaklasse	Fordeling	Avkastning Portefølje	Avkastning Ref.indeks
Aksjer	47,6 %	20,3 %	23,2 %
Obligasjoner	24,4 %	3,8 %	3,2 %
Eiendom	9,8 %	2,1 %	2,1 %
Hedgefond	3,0 %	8,7 %	8,7 %
Private Equity	12,4 %	14,7 %	14,7 %
Pengemarked/bank	2,8 %	5,6 %	4,4 %
Totalt portefølje	100,0%		

Fordelingen og avkastningen er basert på rapportering av markedsverdier fra forvalter, og er ikke nødvendigvis sammenfallende med bokførte verdier i regnskapet. (Disse tilsvarer ikke nødvendigvis markedsverdi for alle aktivaklasser.) Tabellen viser at stiftelsen i 2024 har hatt overskudd for samtlige aktivaklasser. Stiftelsens formålskapital per 31. desember 2024 utgjorde 3 794 millioner kroner mot 3 595 millioner kroner i 2023. Fritt Ord har utarbeidet en

strategi for langsiktig kapitalforvaltning med krav til etikk i de investeringer som stiftelsen foretar. Stiftelsen tilstreber utøvelse av samfunnsansvar i alle ledd av sin virksomhet.

Realavkastning

Overskuddet fra årets investeringsaktiviteter var på 352,5 millioner kroner. I forhold til stiftelsens formålskapital per 01.01. gir dette en avkastning på 9,8 % (2023: 7,7 %). Justert for inflasjon (3,1 %) gir dette en realavkastning på 6,7 % for 2024 (2023: 2,2 %).

Redegjørelse for årsregnskapet

Det fremlagte årsregnskapet gir et rettviseende bilde av stiftelsens eiendeler, gjeld og finansielle stilling ved årsskiftet, samt av resultat og utvikling av stiftelsens virksomhet gjennom året. Det knytter seg ingen vesentlige usikkerheter til årsregnskapet, og det er heller ingen ekstraordinære forhold som har påvirket regnskapet for 2024. Per 31. desember 2024 er porteføljen i NOK høyere enn 31. desember 2023.

Avkastning for stiftelsens totalportefølje er ned 1,1 % per mars 2025, og det knytter seg fortsatt usikkerhet til den økonomiske utviklingen. Investeringskomité og styre følger situasjonen tett, og den kortsiktige likviditeten er meget god. Styret er av den oppfatning at forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2024 er satt opp etter denne forutsetningen.

Finansiell risiko

Stiftelsen benytter seg av ulike finansielle instrumenter i forbindelse med styringen av finansiell risiko. Styret skal påse at stiftelsens midler forvaltes i tråd med stiftelsens formål, samt at virksomheten utføres i samsvar med stiftelsens vedtekter og de til enhver tid gjeldende regler. Styret vedtar årlig finansstrategien for det kommende kalenderåret. Denne følges opp i det daglige av en investeringskomité nedsatt av styret. Strategien omfatter langsiktig investeringsprofil, rammer for allokering av aktiva, risiko og etiske retningslinjer. En ekstern rådgiver, Grieg Investor, utarbeider månedlig rapporter som viser avkastning, allokering og transaksjoner. Styret behandler rapportene løpende gjennom året.

Fritt Ords finansielle risiko er moderat, og kan i hovedsak dekomponeres til henholdsvis markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Risikoen klassifiseres som høy, moderat eller minimal. Forholdet er nærmere omtalt under note 17 i regnskapet.

Økonomiske fremtidsutsikter

Fritt Ord har et mål om en langsiktig realavkastning på 4,5 %. Fritt Ords forventninger til fremtidig avkastning er beregnet ut fra dette forholdet. Utdeling til vedtektsfestede formål skal ifølge styrets vedtak utgjøre i snitt ca. 3 % av stiftelsens formålskapital per 01.01. Stiftelsens prognose om budsjettet avkastning for året er imidlertid avhengig av utviklingen i finansmarkedet. Avkastningen er beregnet ut fra forutsetningen om at 2025 blir et normalår, men styret presiserer at det normalt er betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold.

Årets aktivitetsoverskudd

Det samlede aktivitetsoverskuddet på kr 199,1 mill. foreslås overført til annen formålskapital.

Styre og administrasjon

Styret

Professor Grete Brochmann er styreleder i Stiftelsen Fritt Ord, mens direktør Bård Vegar Solhjell er nestleder. Øvrige styremedlemmer er førsteamanuensis Anine Kierulf, investor Bjarne Kveim Lie, sogneprest Kjersti Gautestad Norheim, forfatter og journalist Frank Rossavik og forfatter og rådgiver Sylo Taraku. Norheim ble innvalgt på årsmøtet i juni 2024, da Sigrun Slapgard trådte ut av styret.

I løpet av året ble det avholdt seks styremøter og ett planleggingsseminar. Fritt Ord tilstreber jevn fordeling mellom kjønnene; det var i 2024 tre kvinner og fire menn i styret. Det er likestilling i stiftelsen med tanke på både ansettelser, lønnsbetingelser og arbeidsoppgaver. Av stiftelsens 11 ansatte er seks kvinner og fem menn. Etter styrets mening er likestillingen godt ivaretatt, og det iverksettes derfor ikke ytterligere tiltak på området. Det er tegnet styreansvarsforsikring for styrets medlemmer og administrerende direktør for deres mulige ansvar overfor foretaket og tredjepersoner, med en forsikringsdekning på kr 40 mill.

Forretningsførsel og administrasjon

Knut Olav Åmås er administrerende direktør og Bente Roalsvig nestleder/prosjektdirektør. Ingvild Bjerkholt, Oskar Kvasnes, Elin Bech Lutnæs og Hanne Vorland er seniorrådgivere. Anne-Lise Sognnes er rådgiver og kokk for Sameiet Uranienborgveien 2. Henrik Pryser Libell er kommunikasjonsrådgiver og Kjersti Bjørkmo administrasjonsmedarbeider i 50 % stilling. Joakim Lie er prosjektleder og Karsten Korbøl koordinator for HIFOs prosjektkonkurranse i historie (20 % stilling). MGI Regnskap avløste i august Herkules Forvaltning AS som Fritt Ords regnskapsfører, mens Stiansen & Co. AS er stiftelsens revisor.

Styret anser arbeidsmiljøet i stiftelsen som godt. Utviklingstiltakene i administrasjonen knyttet til arbeidsprosesser, kommunikasjon og miljø fortsetter. Det har ikke vært skader, ulykker eller påfallende sykefravær. Fraværet totalt utgjør 1,8 % av avtalte dagsverk gjennom kalenderåret. Stiftelsen arbeider aktivt for å forhindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, legning, religion eller livssyn. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. Fritt Ords virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

Oslo, 10. juni 2025

Grete Brochmann
Styrets leder

Bård Vegar Solhjell
Nestleder

Anine Kierulf
Styremedlem

Bjarne Kveim Lie
Styremedlem

Kjersti Gautestad Norheim
Styremedlem

Frank Rossavik
Styremedlem

Sylo Taraku
Styremedlem

Knut Olav Åmås
Adm. direktør

Elektronisk signatur

Signert av

BROCHMANN, GRETE

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

11.06.2025 08:14:10

Signaturmetode

Norwegian BankID

Signert av

Norheim, Kjersti Gautestad

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

11.06.2025 10:19:57

Signaturmetode

Norwegian BankID

Signert av

Åmås, Knut Olav

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

11.06.2025 11:10:07

Signaturmetode

Norwegian BankID

Signert av

Taraku, Sylo

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

11.06.2025 20:07:11

Signaturmetode

Norwegian BankID

Signert av

Rossavik, Frank Mauritz

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

11.06.2025 20:14:50

Signaturmetode

Norwegian BankID

Signert av

Kierulf, Ewa Anine

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

11.06.2025 21:02:52

Signaturmetode

Norwegian BankID

Signert av

Solhjell, Bård Vegar

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

12.06.2025 09:05:15

Signaturmetode

Signert av

Lie, Bjarne Kveim

Dato og tid (UTC+01:00) Central European Time (Berlin) (DD.MM.YYYY HH:MM:SS)

16.06.2025 09:14:21

Signaturmetode

Norwegian BankID

Dette dokumentet er signert med elektronisk signatur. En elektronisk signatur er juridisk forpliktende på samme måte som en håndskrevet signatur på papir. Denne siden er lagt til dokumentet for å vise grunnleggende informasjon om signaturen(e), og på de følgende sidene kan du lese dokumentet som er signert. Vedlagt finnes også en PDF med signatordetaljer, og en XML-fil med innholdet i den elektroniske signaturen(e). Vedleggene kan brukes for å verifisere gyldigheten av dokumentets signatur ved behov.